

Wegwijs in de Jeugdwet

mr. W.M.B. Elferink

Wegwijs in de Jeugdwet

Juridische wegwijzer van hulpvraag naar hulpverlening

Vierde druk, april 2024

© Berghauser Pont Publishing, Amsterdam, 2023

www.berghauserpont.nl

ISBN: 9789493376021

NUR: 823

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden veelevoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

No parts of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

Voorwoord

De Jeugdwet is al bijna tien jaar in werking, maar de ontwikkelingen in beleid, wetgeving en jurisprudentie zijn nog in volle gang. De gemeenten ervaren problemen in de uitvoering en in de financiën. De instellingen zien zich geconfronteerd met veel bureaucratie en de jeugdigen en hun ouders hebben soms het gevoel van het kastje naar de muur gestuurd te worden.

Veel juridische kwesties zijn in de jurisprudentie nog niet uitgewerkt. Lang niet alle uitspraken van rechtbanken zijn gepubliceerd en de Centrale Raad van Beroep doet slechts mondjesmaat uitspraken op het gebied van de Jeugdwet, vaak toegesneden op de casus, en zonder werkelijk richting te geven.

Nog veel is onduidelijk en er zijn, getuige ook de evaluatie van de Jeugdwet, voldoende uitdagingen voor de toekomst. Het is als met de jeugdige zelf: de ontwikkeling naar volwassenheid laat op zich wachten maar er is een gestage ontwikkeling.

Vooral de Jeugdwet wordt in dit boek uitgebreid besproken. Maar ook de wisselwerking met de Algemene wet bestuursrecht en het eerste boek van het Burgerlijk Wetboek komt aan de orde. Daarbij is veel aandacht geschonken aan de parlementaire geschiedenis en de jurisprudentie, zowel van de rechtbanken als van de Centrale Raad van Beroep. Als bijlage is een overzicht met een korte beschrijving opgenomen van alle uitspraken die de Centrale Raad van Beroep in het kader van de Jeugdwet heeft gedaan vanaf de inwerkingtreding van de wet tot 1 maart 2024. In deze vierde druk is op verschillende plaatsen ten opzichte van eerdere drukken ingegaan op de mogelijkheden die de gemeente heeft om een eigen beleid te voeren. Lang niet alle mogelijkheden worden door de gemeenten ten volle benut. Aan de hand van de beslismogelijkheden van de betreffende bestuursorganen wordt duidelijk gemaakt welke ruimte het bestuur heeft.

Ik wil met name mr. Ingeborg Lunenburg danken voor het kritisch doornemen van het boek, het maken van opmerkingen en het leggen van links met de praktijk en de Wet maatschappelijke ondersteuning.

W. Elferink
Hengevelde, maart 2024

Inhoudsopgave

Voorwoord	V
1 Inleiding	1
1.1 Kader	1
1.2 Decentralisatie van de jeugdhulp	2
1.3 De verschillende kaders in het jeugdstelsel	3
1.4 Belangrijke actoren in het jeugdstelsel	4
1.5 Relevante wetgeving voor jeugdigen	6
1.6 De Jeugdwet en de Algemene wet bestuursrecht	7
2 De belangrijkste begrippen uit de Jeugdwet	9
2.1 Inleiding	9
2.2 Toeleiding, advisering en bepaling van jeugdhulp	9
2.3 Jeugdige	11
2.3.1 Begrip jeugdige	11
2.3.2 Van 0 tot 18 jaar	11
2.3.3 Van 18 tot 23 jaar: strafrecht en verlengde jeugdhulp	11
2.3.4 Van 18 tot 23 jaar: pleegzorg	12
2.3.5 Niet alle voorzieningen bij verlengde jeugdhulp	13
2.3.6 Jeugdige vreemdelingen	14
2.4 Ouders	15
2.4.1 Begrip ouders	15
2.4.2 De gezaghebbende ouder	15
2.4.3 De adoptiefouder	15
2.4.4 De stiefouder	16
2.4.5 De andere verzorger en opvoeder	16
2.5 Jeugdhulp	16
2.5.1 Begrippen jeugdzorg en jeugdhulp	16
2.5.2 Ondersteuning van en hulp en zorg	18
2.5.3 Bevorderen van deelname aan het maatschappelijk verkeer	18
2.5.4 Persoonlijke verzorging	18
2.5.5 Hulpmiddelenzorg	19
2.5.6 Vervoer	19
2.5.7 Beleids- en beoordelingsruimte jeugdhulp	21
2.5.7.1 Inleiding	21
2.5.7.2 De betekenis van beleidsruimte en beoordelingsruimte	21
2.5.7.3 Beslisruimte in de gemeentelijke verordening jeugdhulp	22

2.5.7.4	Beoordelingsruimte in artikel 2.3 Jeugdwet	23
2.5.7.5	Dyslexie	24
2.5.7.6	Niet wetenschappelijk onderbouwde hulp	26
2.5.8	Gesloten jeugdhulp	27
2.5.9	Jeugdhulp aan vreemdelingen	28
2.5.10	Jurisprudentie begrip jeugdhulp	29
2.6	De woonplaats	32
2.7	Problemen	33
2.7.1	Begrip problemen	33
2.7.2	Psychische problemen en stoornissen etc. van de jeugdige	33
2.7.3	Opvoedingsproblemen van de ouder	34
2.7.4	Beperkingen in de zelfredzaamheid en maatschappelijke participatie	35
2.7.5	Tekort aan zelfredzaamheid	35
2.7.6	Vaststelling door het college	35
2.8	Preventie	36
2.9	Plannen in de Jeugdwet	37
2.9.1	Inleiding	37
2.9.2	Het beleidsplan	37
2.9.3	Het familiegroepsplan	38
2.9.4	Het hulpverleningsplan en plan van aanpak	38
2.9.5	Het ondersteuningsplan	38
2.9.6	Het budgetplan	39
2.9.7	Beleidsregels	39
3	Voorzieningen	41
3.1	Inleiding	41
3.2	De norm van verantwoorde werktoedeling	43
3.3	Soorten voorzieningen	44
3.4	Afbakening Jeugdwet en andere wetten	44
3.4.1	Inleiding	44
3.4.2	Jeugdwet en Wet maatschappelijke ondersteuning	45
3.4.3	Jeugdwet en Wet langdurige zorg	45
3.4.4	Jeugdwet en Zorgverzekeringswet	46
3.4.5	Jeugdwet en Wet passend onderwijs	48
3.5	Voorrang voor andere voorzieningen	49
3.5.1	Inleiding	49
3.5.2	Meerdere oorzaken voor hetzelfde probleem	49
3.5.3	Jeugdhulpbepaling door gecertificeerde instelling of strafrechter	51
3.6	Overige voorzieningen	51

3.7	Individuele voorzieningen	52
3.8	Pleegzorgvoorzieningen	52
3.9	Vormen van voorzieningen	53
3.10	De duur van de voorziening	55
3.11	De keuze van de voorziening	56
4	De toegang tot de jeugdhulp	61
4.1	Inleiding	61
4.2	Toegang via Veilig Thuis?	61
4.3	Toegang via de huisarts, de jeugdarts of de medisch specialist	62
4.4	Toegang via de gecertificeerde instelling	64
4.5	Toegang via de jeugdreclassering	67
4.6	Toegang via de civiele rechter	68
4.7	Toegang via de gemeente	69
5	De procedure om te komen tot een verleningsbesluit	71
5.1	Inleiding	71
5.2	Het besluit	71
5.2.1	Begrip besluit	71
5.2.2	Wanneer is sprake van een besluit?	72
5.2.3	Delegatie en mandaat	75
5.3	De belanghebbende	76
5.3.1	Begrip belanghebbende	76
5.3.2	De juridische ouder in de zin van de Jeugdwet	77
5.3.3	De ouder zonder gezag	77
5.3.4	De biologische ouder	79
5.3.5	De jeugdige	80
5.3.6	De jeugdhulpaanbieder	80
5.4	De aanvraagprocedure volgens de Algemene wet bestuursrecht	81
5.5	De aanvraagprocedure à la Wmo	83
5.6	Wie kan een aanvraag indienen?	85
5.6.1	Inleiding	85
5.6.2	De gezaghebbende ouders	86
5.6.3	De jeugdige	86
5.6.4	Het daadwerkelijk inzetten van de jeugdhulp	87
5.6.5	Toestemming van jeugdigen jonger en ouder dan 16 jaar	87
5.6.6	Aanvraag en toestemming niet verwarren	89
5.6.7	Wat houdt de aanvraag in?	90
5.7	Besluitvorming	91
5.8	De bekendmaking van het besluit	91

5.9	De ingangsdatum van de voorziening	92
5.10	Schadevergoeding wegens niet tijdig beslissen	93
6	Het onderzoek	95
6.1	Inleiding	95
6.2	Artikel 2.3 Jeugdwet nader beschouwd	95
6.3	De in te zetten deskundigheid	95
6.4	Toetsing van deskundigheid door het college	96
6.4.1	De vergewisplicht	96
6.4.2	De vraagstelling	96
6.4.3	De hoedanigheid van de adviseur	97
6.4.4	De totstandkoming van het advies	97
6.4.5	De inhoud van het advies	98
6.4.6	Twijfel aan het advies en contra-expertise	99
6.4.7	Contra-expertise door de rechter	100
6.5	Het stappenplan voor het onderzoek	101
6.5.1	Stappenplan	101
6.5.2	De vaststelling van de hulpvraag	101
6.5.3	De vaststelling van de problemen	102
6.5.4	De vaststelling van de noodzakelijke hulp naar aard en omvang	103
6.5.5	De eigen mogelijkheden en het probleemoplossend vermogen, algemeen	105
6.5.6	De eigen mogelijkheden en het probleemoplossend vermogen, gebruikelijke hulp	107
6.5.7	De eigen mogelijkheden en het probleemoplossend vermogen en financiële draagkracht	109
6.5.8	De eigen mogelijkheden en artikel 1:247 BW	112
6.5.9	De vaststelling van de voorziening voor jeugdhulp	114
6.6	De medewerkingsverplichting	115
7	Het persoonsgebonden budget	119
7.1	Inleiding	119
7.2	De voorwaarden voor het verstrekken van een persoonsgebonden budget	119
7.2.1	Inleiding	119
7.2.2	Het trekkingsrecht	119
7.2.3	Bekwaamheid	123
7.2.4	De motivering	125
7.2.5	Kwaliteit	127
7.2.6	Het budgetplan	129

7.3	De gronden voor het weigeren van een persoonsgebonden budget	130
7.3.1	Inleiding	130
7.3.2	Kosten van derden zijn hoger	130
7.3.3	Eerdere herziening of intrekking	131
7.4	Een persoonsgebonden budget voor de inzet van het sociaal netwerk	132
7.4.1	Inleiding	132
7.4.2	Begrenzing van de hulp binnen het sociaal netwerk	133
7.4.3	Hulp in het sociale netwerk is doelmatiger	134
7.4.4	Hulp mag niet leiden tot overbelasting	135
7.4.5	Bekwaamheidseis en sociaal netwerk	136
7.5	Het tarief	136
7.5.1	Inleiding	136
7.5.2	Is delegatie van regelgeving over de hoogte van het tarief mogelijk?	137
7.5.3	De hoogte van het tarief	138
7.5.4	De hoogte van het tarief bij pgb sociaal netwerk	140
7.5.5	De (flexibele) inzet van het budget	142
7.5.6	Wet minimumloon en persoonsgebonden budget binnen het sociale netwerk	143
8	Toezicht en handhaving	145
8.1	Inleiding	145
8.2	Heroverweging van persoonsgebonden budget	145
8.3	Herziening en intrekking	145
8.4	Beëindiging en wijziging van het persoonsgebonden budget	148
8.5	Terugvordering en invordering	149
8.6	Toezicht en handhaving, college van burgemeester en wethouders	150
8.7	Toezicht en handhaving, inspectie gezondheidszorg en jeugd	152
9	Bezwaar, beroep, tuchtrecht en klachten	157
9.1	Inleiding	157
9.2	Wie kan bezwaar maken?	157
9.2.1	Inleiding	157
9.2.2	De jeugdige	157
9.2.3	Ouders	159
9.3	Waartegen bezwaar maken?	159
9.4	De bezwarenprocedure	160
9.4.1	Inleiding	160
9.4.2	Het horen van de jeugdige en het Kinderrechtenverdrag	161
9.4.3	De hoorplicht in bezwaar	161
9.4.4	De stukken	162

9.5	Het besluit op bezwaar	163
9.6	Beroep	164
9.6.1	Inleiding	164
9.6.2	Beroep en hoger beroep	164
9.6.3	Procesbelang	166
9.6.4	De toetsing door de bestuursrechter	168
9.6.5	De voorlopige voorziening	170
9.7	De klachtenprocedure	172
9.7.1	Inleiding	172
9.7.2	Het klachtrecht op grond van de Algemene wet bestuursrecht	173
9.7.3	Het klachtrecht op grond van de Jeugdwet	173
9.7.4	Het tuchtrecht	174
9.7.5	De kinderombudsman	175
10	Kinderbescherming, familierechtelijke aspecten en bijzondere wetten	177
10.1	Inleiding	177
10.2	Kinderbescherming	177
10.2.1	Inleiding	177
10.2.2	De ondertoezichtstelling	178
10.2.3	De voorlopige ondertoezichtstelling	181
10.2.4	De uithuisplaatsing	182
10.2.5	De opname in een gesloten accommodatie	183
10.2.6	De gezagsbeëindiging	184
10.3	Familierechtelijke aspecten	185
10.3.1	Inleiding	185
10.3.2	Geschillen omtrent de uitoefening van het gezag	186
10.3.3	Geschillen over het gezag	186
10.3.4	Hoofdverblijf, omgang en informatie	188
10.3.5	Echtscheiding	190
10.4	De jeugdige en de verplichte gezondheidszorg	191
10.4.1	Inleiding	191
10.4.2	De Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg	191
10.4.3	Wet zorg en dwang	192
	Bijlage	195
	Samenvatting jurisprudentie Centrale Raad van Beroep tot 1 maart 2024	195
	Trefwoordenregister	215